

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2020-04-16
Stockholm

Mål nr
M 9995-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-09-17 i mål nr M 1152-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Hocksjön Vind AB, 556908-1374
Gamla riksvägen 52
891 51 Örnsköldsvik

Motpart

1. Natalia Abdullina
Norra Fullsjön 259
844 95 Stugun

2. Bengt Elfsberg
Samma adress som 1

3. Torbjörn Eriksson
Norra Fullsjön 205
844 95 Stugun

4. Henry Jönsson
Parkvägen 1
880 40 Ramsele

5. Kristina Jönsson
Samma adress som 4

6. Anders Nilsson
Rådhusgatan 93 C
831 60 Östersund

7. Berndt Nilsson
Taptogränd 12
831 49 Östersund

Ombud: Anders Nilsson
Rådhusgatan 93
831 60 Östersund

Dok.Id 1577535

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50
E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

8. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
871 86 Härnösand

SAKEN

Förlängd igångsättningstid för vindkraftpark Hocksjön i Sollefteå kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsens i Västernorrland, miljöprövningsdelegationen, beslut den 1 mars 2019, dnr. 551-6217-18, att förlänga igångsättningstiden för vindkraftpark Hocksjön i Sollefteå kommun till den 31 december 2022. För tillståndet ska gälla de villkorsändringar, inklusive det nya villkor 24, som fastställts av miljöprövningsdelegationen.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Hocksjön Vind AB (Bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa miljöprövningsdelegationens beslut.

Natalia Abdullina, Bengt Elfsberg, Torbjörn Eriksson, Henry Jönsson, Kristina Jönsson, Anders Nilsson och Berndt Nilsson har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har inte angett någon inställning till överklagandet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har anfört detsamma som i underinstanserna med bl.a. följande tillägg och förtydliganden:

Totalt 14 olika vindkraftparker är aktuella för anslutning till samma anslutningspunkt i det nationella transmissionsnätet. Det är exceptionellt många projekt, med stor sannolikhet flest i Sverige. Samordningsprocessen inför en sådan anslutning hanteras i huvudsak helt av regionnätbolaget och Svenska Kraftnät. Påverkansmöjligheten i denna externa del av projektet är i normala fall med ett till tre anslutande vindkraftprojekt mycket små. Med 14 pågående projekt är den obefintlig. Bolaget har bara kunnat samarbeta och medverka i den takt utredningarna har drivits framåt av regionnätbolaget E.ON. och Svenska Kraftnät. Till dags dato har Bolaget, trots idogt och kontinuerligt samarbete med såväl E.ON som anslutande projekt i området, inte erbjudits något bindande anslutningsavtal för vindkraftparken. Bolaget har inte enskilt kunnat förhandla fram eller teckna något fristående avtal för Hocksjön vindkraftpark. Ellagens regler tillåter inte E.ON att erbjuda detta, eftersom en samordning i detta fall så uppenbart har såväl samhällsekonomiska som miljömässiga fördelar.

Frågan om E.ON ska söka nätförstärkningslån är inte beroende av de anslutande bolagens ekonomi utan av hur de anslutande projekten ligger i tid i förhållande till varandra. Lånet är till för att säkra E.ON:s investering i förväntade tillkommande anslutningar. Under inga förhållanden kan nätförstärkningslånet hänföras till Bolagets ekonomiska förhållanden. Det finns inte heller någon företagsekonomisk bakgrund till att elanslutningen dröjt.

Natalia Abdullina, Bengt Elfsberg, Torbjörn Eriksson, Henry Jönsson, Kristina Jönsson, Anders Nilsson och Berndt Nilsson har anfört detsamma som i underinstanserna med bl.a. följande tillägg och förtydliganden:

Bolaget borde redan då tillståndsprocessen påbörjades 2008 kunnat förutse dessa svårigheter med anslutning och vidtagit mer omfattande åtgärder. Problemet för Bolaget är att de inte haft någon investerare i projektet förrän 2019. Bolaget har haft flera år på sig att söka investerare. Hade Bolaget haft en investerare hade anslutning kunnat ske oberoende av nätförstärkningslån och bygget kunde ha påbörjats i god tid. En annan vindkraftpark byggs just nu inom samma område. Problemen är att betrakta som företagsekonomiska risker som är normalt förknippade med denna typ av projekt.

En vindkraftpark tre till fyra kilometer från byn orsakar redan i dag problem med buller, särskilt under vintertid. Det är förödande att bygga en vindkraftpark som hamnar mycket närmare. Villkoren för buller och beräkning av buller tar inte hänsyn till de bullerförstärkande väderfenomen som sker vintertid i kallt klimat.

Natalia Abdullina och Bengt Elfsberg har för egen till anfört bl.a. att Natalia Abdullinas hälsa påverkas negativt av buller från vindkraftverk och att vindkraftetableringar i närområdet kommer att medföra betydande ekonomiska förluster för dem.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har anfört bl.a. följande:

Bolaget menar att nätförstärkningslånet inte kan hänföras till Bolagets ekonomiska förhållanden. Länsstyrelsen konstaterar emellertid att Bolaget angett att varken projekt Hocksjön eller något av övriga närliggande projekt hade möjlighet att bygga projekten utan stöd till investeringskostnaderna för anslutning till det nationella transmissionsnätet.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Energimarknadsinspektionen har anfört att den varken tillstyrker eller avstyrker att Hocksjön Vind AB beviljas förlängd igångsättningstid för vindkraftparken.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Tillstånd till uppförande av vindkraftparken vid Hocksjön med 45 vindkraftverk meddelades den 2 oktober 2012. Igångsättningstiden bestämdes till sju år efter det att tillståndsbeslutet vunnit laga kraft. Senaste tidpunkten för verksamhetens igångsättning inföll därmed den 15 november 2019 enligt vad som framgår av miljöprövningsdelegationens beslut om förlängd tid. Den 28 augusti 2018 kom Bolaget in med en ansökan om förlängd igångsättningstid till den 31 december 2022.

Sammanfattningsvis har Bolaget lämnat följande redogörelse för hur arbetet med anslutning fortskridit: Bolaget beställde under 2012 en förstudie av E.ON, koncessionshavare för området, angående anslutning av vindkraftparken till det nationella transmissionsnätet. Efter det följde omfattande kontakter mellan E.ON och ett antal bolag som i december 2014 resulterade i ett exploateringsavtal omfattande 14 vindkraftparker. Under 2013 inledde E.ON diskussioner med Svenska Kraftnät om nätförstärkningslån. E.ON ansökte 2014 om ett sådant lån och ansökan beviljades av Svenska Kraftnät i april 2016. I juni 2016 påbörjade Svenska Kraftnät i samarbete med E.ON en teknisk förstudie angående anslutningen av alla projekt i området till en viss anslutningspunkt i det nationella transmissionsnätet. När förstudien avslutats tecknade Svenska Kraftnät och E.ON i april 2017 det anslutningsavtal som var en förutsättning

för senare detaljprojektering och upphandling för respektive projekt. En upphandlingsprocess pågick från april 2017 till april 2018. Det datum för anslutning som sedan beslutades utifrån resultatet av upphandlingen hamnade så nära den sista dagen för igångsättning att risken för investerare och banker blev stor.

Mark- och miljööverdomstolen anser att det saknas skäl att ifrågasätta ovanstående uppgifter, vilka åtminstone i sina huvuddrag inte heller ifrågasatts av motparterna.

Domstolen konstaterar att Bolaget beställde en förstudie av E.ON kort efter att tillstånd meddelats för vindkraftparken. Det dröjde sedan ungefär fyra och ett halvt år innan ett avtal om anslutning till det nationella transmissionsnätet hade kommit till stånd mellan E.ON och Svenska Kraftnät. Bolaget har anfört att denna process drog ut på tiden eftersom E.ON behövde samordna anslutningen av totalt 14 projekt och på grund av att E.ON ansökte hos Svenska Kraftnät om ett nätförstärkningslån. Under tiden ska Bolaget ha medverkat genom att bl.a. delta i möten. Handläggningen av ansökan om nätförstärkningslån tog enligt Bolaget lång tid eftersom Svenska Kraftnät ännu inte hade färdiga rutiner på plats för hanteringen av dessa nya lån.

Utifrån de uppgifter som framkommit i målet bedömer Mark- och miljööverdomstolen att Bolaget inte kunnat förutse att processen från det att förstudien beställdes 2012 fram till att anslutningsavtal slöts mellan E.ON och Svenska Kraftnät skulle ta så lång tid som den gjorde, samt att Bolaget haft begränsade möjligheter att påverka händelseförloppet med mer aktiva insatser. Bolaget har därför haft giltigt skäl för sitt dröjsmål med att ta tillståndet i anspråk. Det nätförstärkningslån som beviljats E.ON har endast en indirekt koppling till Bolagets ekonomi och innebär inte att dröjsmålet beror på för Bolaget normala företagsekonomiska risker (jfr Mark- och miljööverdomstolens domar den 17 maj 2016 i mål nr M 9024-15 och den 9 juli 2018 i mål nr M 1762-18).

Det nya villkor om lågfrekvent ljud inomhus som miljöprövningsdelegationen fastställt stämmer med praxis. Vad som anförts i Mark- och miljööverdomstolen ger inte skäl att föreskriva strängare bullervillkor. Miljöprövningsdelegationens beslut ska därför fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Mikael Hagelroth, referent, och Birgitta Bylund Uddenfeldt samt tekniska rådet Dag Ygland.

Föredragande har varit Leonard Örner.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-09-17
meddelad i
Östersund

Mål nr M 1152-19

PARTER

Klagande

1. Natalia Abdullina Elfsberg
Norra Fullsjön 259
844 95 Stugun

2. Bengt Elfsberg
Norra Fullsjön 259
844 95 Stugun

3. Torbjörn Eriksson
Norra Fullsjön 205
844 95 Stugun

4. Henry Jönsson
Parkvägen 1
880 40 Ramsele

5. Kristina Jönsson
Parkvägen 1
880 40 Ramsele

6. Anders Nilsson
Rådhusgatan 93 C
831 60 Östersund

7. Berndt Nilsson
Taptogränd 12
831 49 Östersund

Ombud: Anders Nilsson
Rådhusgatan 93
831 60 Östersund

Motparter

1. Hocksjön Vind AB
Gamla Riksvägen 52
891 51 Örnsköldsvik

2. Länsstyrelsen Västernorrland
871 86 Härnösand

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljöprövningsdelegationen, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, beslut 2019-03-01
i ärende nr 551-6217-18, se **bilaga 1**

SAKEN

Förlängd igångsättningstid för vindkraftpark Hocksjön i Sollefteå kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen
i Västernorrland läns beslut om förlängd igångsättningstid för vindkraftparken
Hocksjön i Sollefteå kommun.

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län (miljöprövningsdelegationen) lämnade den 2 oktober 2012 tillstånd för Högland Skog och Kraft AB att uppföra och driva en gruppstation för vindkraft på del av Hocksjön 1:24 i Sollefteå kommun. Tillståndet fick laga kraft den 15 november 2012. I tillståndet fastställdes igångsättningstiden för verksamheten till sju år från dagen då beslutet fick laga kraft, dvs. den 15 november 2019.

Tillståndet har sedan miljöprövningsdelegationens beslut 2012 överlåtits från Högland Skog och Kraft AB till Hocksjön Vind AB. Hocksjön Vind AB (bolaget) har ansökt hos miljöprövningsdelegationen om förlängd igångsättningstid för verksamheten till den 31 december 2022. Miljöprövningsdelegationen har i beslut den 1 mars 2019 beviljat bolaget förlängd igångsättningstid enligt yrkandet.

YRKANDEN M.M.

Anders Nilsson, Berndt Nilsson, Henry Jönson, Kristina Jönsson, Torbjörn Eriksson, Bengt Elfsberg och Natalia Abdullina Elfsberg (Anders Nilsson m.fl.) har, så som det måste uppfattas, i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva miljöprövningsdelegationens beslut att bevilja förlängd igångsättningstid för verksamheten och i andra hand att inga vindkraftverk ska få uppföras närmare än tre kilometer från de närmast boende i Fullsjön. De yrkar vidare att bolaget ska åläggas att följa den nya vägledning om vindkraftbuller som Naturvårdsverket förväntas ta fram under 2019 och att kontrollmätning av vindkraftbullret ska göras i dBZ istället för dBA. De har till stöd för överklagandet anfört bl.a. följande. Tillståndshavaren har haft synnerlig god tid på sig att uppföra vindkraftparken och starta verksamheten. Det är inte ett giltigt skäl för förlängd igångsättningstid att tillståndshavaren har haft svårigheter att få till stånd en elnätsanslutning. Tillståndshavaren måste redan då man inledde tillståndsprocessen förutsett att det skulle bli problem med anslutningen eftersom flera vindkraftsprojekt behövdes samordnas. Det var känt att de olika projekten låg i olika faser av processen. Tillståndshavaren borde ha haft en planering för detta då det åligger denne att tillse att en nätanslutning finns och undanröja eventuella hinder

för en sådan. Det är inte heller ett skäl för förlängd igångsättningstid att det förelegat problem med investeringen i projektet.

Eftersom någon byggstart av vindkraftparken inte har skett innebär det inte några synnerliga olägenheter för bolaget om igångsättningstiden inte förlängs.

Bolaget har motsatt sig att miljöprövningsdelegationens beslut ändras och har till stöd för sin inställning anfört bl.a. följande. Miljöprövningsdelegationens avgörande är riktigt. Vad de klagande har anfört utgör inte skäl för att ifrågasätta bedömningen. Prövningen i målet är dessutom begränsad till frågan om det finns grund för förlängning av igångsättningstiden och utformningen av villkoren för tillståndet. Miljöprövningsdelegationen har föreskrivit ett nytt villkor avseende lågfrekvent ljud vilket är väl avvägt. Det saknas fog för att föreskriva ytterligare villkor.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har, så som det måste uppfattas, medgett att miljöprövningsdelegationens beslut ändras. Länsstyrelsen har till stöd för sin uppfattning bl.a. anfört att det inte finns något giltigt skäl för förlängd igångsättningstid och att det inte innebär synnerliga olägenheter för bolaget om tillståndet förfaller.

DOMSKÄL

Gällande rätt

Enligt 24 kap. 2 § miljöbalken förfaller ett tillstånd om tillståndshavaren inte iakttar de bestämmelser som har meddelats i tillståndsdomen eller tillståndsbeslutet i fråga om tid inom vilken igångsättning av verksamheten ska ha skett. Tillståndsmyndigheten kan förlänga tiden om tillståndshavaren visar att denne har haft giltigt skäl för dröjsmålet eller att synnerliga olägenheter skulle uppstå om tillståndet förfaller. I samband med en sådan prövning kan tillståndsmyndigheten föreskriva nya eller strängare villkor för tillståndet. Någon förnyad tillåtlighetsprövning av verksamheten ska dock inte göras.

Enligt förarbeten och praxis kan oförutsedda hinder som rent faktiskt hindrar utförandet av en verksamhet utgöra giltigt skäl för dröjsmål. Exempelvis har i vattenrättslig praxis svårigheter att erhålla nödvändiga tillstånd eller att få fram arbetsmaskiner eller personal godtagits. Förändrad konjunktur eller andra omständigheter hänförliga till de företagsekonomiska risker som normalt är förknippade med ett projekt utgör däremot som utgångspunkt inte ett giltigt skäl för förlängning. Synnerliga olägenheter kan i allmänhet antas uppstå om verksamheten har utförts till en del. Vid bedömningen ska motstående intressen beaktas (se prop. 1997/98:45 del II s. 254 samt Mark- och miljööverdomstolens domar den 17 maj 2016 i mål M 9024–15 och den 4 juni 2014 i mål 11664–13).

Bolaget har inte anfört något giltigt skäl för dröjsmålet

Bolaget har inte anfört några nya omständigheter vid mark- och miljödomstolen som skulle kunna utgöra ett giltigt skäl för förlängning. Domstolen har därför att utgå från vad bolaget anförde vid miljöprövningsdelegationen; i korthet bl.a. att det förelegat problem med att få till stånd en elanslutning och att det förelegat brist på entreprenörer. Bolaget har hävdatt att frågan om elanslutning legat utanför dess kontroll och hänvisat till att E.ON som skulle samordna anslutningen av flera parker har ansökt om ett nätförstärkningslån samt att handläggningen av det drog ut på tiden.

Som framgår av ett avgörande från Mark- och miljööverdomstolen den 9 juli 2018 (mål nr M 1762–18) måste bolaget för att förlängning ska kunna beviljas visa att arbetet med elanslutningen har pågått kontinuerligt och att dröjsmålet beror på annat än omständigheter som ligger inom ramen för de företagsekonomiska risker som kan finnas vid projekt av aktuellt slag.

Bolaget har anfört att diskussioner om nätförstärkningslån fördes mellan E.ON och Svenska Kraftnät mellan 2013 och 2016. Det kan dock konstateras att förordningen (2015:213) om lån till nätföretag för att underlätta anslutning av förnybar elproduktion trädde i kraft först den 1 maj 2015. Det var alltså först därefter som Svenska Kraftnät kunde besluta om lån av aktuellt slag. Att diskussioner fördes

mellan E.ON och Svenska Kraftnät är enligt domstolens mening inte tillräckligt för att det ska föreligga ett giltigt skäl för att förlänga igångsättningstiden för vindkraftparken. Det framgår inte vilka åtgärder tillståndshavaren själv vidtog förutom att man deltog i diskussionerna. Det framgår inte heller vilka kontakter som förekom mellan tillståndshavaren och E.ON för att ansluta parken till elnätet. Det går därför inte bedöma om arbetet med nätanslutningen pågick kontinuerligt. Som länsstyrelsen anförde i sitt yttrande till miljöprövningsdelegationen daterat den 20 december 2018 tycks frågan om nätanslutning dessutom i vart fall till viss del vara av ekonomisk karaktär eftersom det krävs ett nätförstärkningslån. Sammantaget har bolaget enligt domstolens mening inte visat att arbetet med elanslutningen har pågått kontinuerligt och att dröjsmålet endast beror på annat än omständigheter som har legat utanför bolagets kontroll. Bolaget har heller inte visat att förseningen inte beror på omständigheter som ligger inom ramen för de företagsekonomiska risker som kan finnas vid projekt av aktuellt slag. Mark- och miljödomstolen delar alltså inte miljöprövningsdelegationens bedömning att problemen med nätanslutningen utgör ett giltigt skäl för förlängning av igångsättningstiden. Inte heller de övriga skäl som bolaget har åberopat vid miljöprövningsdelegationen utgör giltiga skäl för förlängning.

Synnerlig olägenhet uppstår inte för bolaget om tillståndet förfaller

Mark- och miljödomstolen delar miljöprövningsdelegationens bedömning på de av delegationen anförda skälen.

Sammanfattning

Bolaget har inte visat att det föreligger något särskilt skäl för att förlänga igångsättningstiden. Bolaget orsakas heller inte synnerlig olägenhet om tillståndet förfaller. Miljöprövningsdelegationens beslut ska därmed upphävas och den i tillståndet angivna igångsättningstiden den 15 november 2019 står fast. För det fall parken inte sätts igång inom angiven tid förfaller tillståndet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 2** (MMD-02)

Överklagande senast den 8 oktober 2019. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Malin Olsson Almquist

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Malin Olsson Almquist, ordförande, och tekniska rådet Lars Edlund. Föredragande har varit beredningsjuristen Britt Inger Johansson.

Länsstyrelsen
Västernorrland

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN	
Ink	2019-04-16
Arkiv	M 1152-19
Årskift	5

Beslut

Sida 1 av 13

2019-03-01

Dnr. 551-6217-18

2783-132

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Beredningsjurist 1

INKOM: 2019-04-16
MÅLNR: M 1152-19
AKTBIL: 5

Miljöprövningsdelegationen

Hocksjön Vind AB
Sven-Ivar Marcusson
sven-ivar@hoglandssagen.se

Förlängd igångsättningstid för vindkraftpark Hocksjön i Sollefteå kommun

BESLUT

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Västernorrland beviljar Hocksjön Vind AB (nedan kallat Bolaget) förlängd igångsättningstid för vindkraftpark Hocksjön i Sollefteå kommun, Västernorrlands län, enligt tillstånd meddelat av miljöprövningsdelegationen den 2 oktober 2012 (dnr 551-2315-10) enligt följande:

Den med tillståndet avsedda verksamheten ska ha satts igång senast den 31 december 2022. Om verksamheten inte har satts igång vid denna tidpunkt förfaller tillståndet för de delar av parken som inte har satts igång. Tillsynsmyndigheten ska meddelas snarast efter det att verksamheten har satts igång.

Ändrade villkor

Miljöprövningsdelegationen beslutar att ändra villkor 2 och 12 i det nu gällande tillståndet för verksamheten till följande lydelse (ändringarna är markerade i kursiv text):

2. *Bolaget ska ställa ekonomisk säkerhet för kostnader för det avhjälpande av miljöskador och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda med 495 000 kronor för varje vindkraftverk som uppförs. Denna säkerhet får ställas etappvis, men vindkraftverk med tillhörande fundament får inte börja anläggas förrän säkerhet för hela den etapp som de ingår i har godkänts av miljöprövningsdelegationen. Säkerheten ska justeras efter konsumentprisindex där år 2019 utgör bas.*

Innan tillståndet tas i anspråk ska Bolaget ställa säkerhet med 250 000 kronor. Denna säkerhet ska gälla för tiden från det att verksamheten påbörjas intill dess tillståndet i dess helhet tagits i anspråk.

Tillståndet är inte giltigt förrän säkerheten har godkänts av miljöprövningsdelegationen. Säkerhetens storlek kan omprövas vid behov.

12. *Under såväl anläggningstid som drifttid ska varningsskyltar med information om risk för iskast och andra nedfallande föremål finnas uppsatta. Berörda samebyar ska informeras när risk för iskast förekommer. Utformning och placering ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.*

Nytt villkor

Miljöprövningsdelegationen föreskriver ett nytt villkor för verksamheten i enlighet med följande:

24. *Lågfrekventa ljud inomhus i bostadsrum får på grund av verksamheten inte överstiga följande värden:*

Tersband (Hz)	Ljudtrycksnivå (dB)
31,5	56
40	49
50	43
63	42
80	40
100	38
125	36
160	34
200	32

Vid mätning av lågfrekvent ljud inomhus ska standardiserade metoder användas. Mätning ska ske om beräkning utifrån faktiska uppgifter om källstyrka för vald typ av vindkraftverk visar att det finns risk att angivna värden skulle överskridas, eller om tillsynsmyndigheten bedömer att det behövs. Den närmare utformningen av kontrollen ska i sådana fall ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

I övrigt gäller för verksamheten tidigare meddelade tillstånd och beslut med de villkor som framgår där (miljöprövningsdelegationen, dnr 551-2315-10, se även beslutad rättelse).

Miljöprövningsdelegationen avvisar yrkandena om att Bolaget ska ansöka om nytt tillstånd till vindkraftparken med hänvisning till bullerfrågan och invändningen om att samrådet inför tillståndsansökan var bristfälligt.

Miljöprövningsdelegationen avslår yrkandena om föreskrivande av nya villkor gällande nya inventeringar av skyddsvärda fågelarter och skydd för rennäringen.

Kungörelsedelgivning

Detta beslut ska delges genom kungörelsedelgivning. Kungörelsen ska inom tio dagar från datum för beslutet införas i Tidningen Ångermanland, Östersundsposten, Jämtlands tidning, Länstidningen Östersund samt i Post- och Inrikes Tidningar.

Beslutet hålls tillgängligt hos aktförvarare på Kommunstyrelseförvaltningen i Sollefteå kommun och på Länsstyrelsen Västernorrlands diarium. Delgivning anses ha skett två veckor efter detta beslut.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Gällande tillståndsbeslut

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län lämnade den 2 oktober 2012 Högland Skog och Kraft AB tillstånd till uppförande och drift av 45 vindkraftverk vid Hocksjön, Sollefteå kommun (dnr 551-2315-10). Tillståndstiden bestämdes till 30 år från det att tillståndet vunnit laga kraft och gäller därmed till den 15 november 2042. Nuvarande verksamhetsutövare är Hocksjön Vind AB (nedan kallat Bolaget, organisationsnummer 556908-1374).

Igångsättningstiden sattes till 7 år efter att beslutet vunnit laga kraft. Tillståndet vann laga kraft 15 november 2012 och verksamheten ska därmed ha satts igång senast den 15 november 2019.

Ärendets handläggning

Bolaget lämnade den 28 augusti 2018 in en ansökan om förlängd igångsättningstid av tillståndet till den 31 december 2022.

Ärendet kungjordes i Tidningen Ångermanland, Östersundsposten och Länstidningen Östersund den 3 december 2018.

Sollefteå kommun, Samhällsbyggnadskontoret i Sollefteå kommun, Sametinget, Försvarsmakten, Länsstyrelsen Västernorrland, Naturvårdsverket, Energimarknadsinspektionen, Energimyndigheten, Svenska Kraftnät (SvK), Naturskyddsföreningen, Ångermanlands Ornitologiska Förening (ÅOF), Trafikverket, Jijnjevaerie sameby och Raedtievaerie sameby har beretts tillfälle att yttra sig.

Bolaget har fått tillfälle att bemöta inkomna yttranden.

SAMMANFATTNING AV BOLAGETS ANSÖKAN

Yrkanden

Bolaget yrkar slutligen att miljöprövningsdelegationen förlänger igångsättningstiden för vindkraftpark Hocksjön till den 31 december 2022.

Grunder

Sammanfattning av Bolagets framförda giltiga skäl

Byggnation av projektet Hocksjön samordnades avseende elanslutning, projektförsäljning och byggkostnader med projektet Storbrännkullen och Isbillen. Samtliga tre projekt har påverkats på liknande sätt.

Det uppkom oväntade förseningar för nätanslutning till Storfinnforsens stamnätsstation som skulle varit klar i oktober 2019. Många entreprenörer tackade nej till att delta i upphandlingsprocessen på grund av brist på lokal arbetskraft och maskiner. Konsekvensen av detta blev ökad risk för förlängd byggtid med förseningar av färdigställandet som följd.

Tillståndet vann laga kraft hösten 2012 och skulle samordnas med två andra projekt med igångsättning den 15 november 2019.

Under perioden 2012-2016 arbetade regeringen med ett koncept kring nätförstärkningslån som skulle hjälpa till att bära den del av nätanslutningskostnaden som projektet inte skulle nyttja. E.ON, som äger stamnätet till vilket projekt Hocksjön ska ansluta till (*miljöprövningsdelegationens tillägg*), ansökte om nätförstärkningslån 2014 och det beviljades inte förrän i april 2016.

I juni 2016 startade SvK (Svenska kraftnät), som beviljar nätförstärkningslånen (*miljöprövningsdelegationens tillägg*), en teknisk förstudie angående anslutningspunkt till stamnätet som avslutades i april 2017 och resulterade i ett anslutningsavtal mellan SvK och E.ON. I projektplanen för nätanslutningen var den planerade anslutningen den 30 juni 2019. I april 2017 startade E.ON detaljprojektering och upphandlingsprocessen, vilken färdigställdes i november 2017. E.ON skickade då ut upphandlingsmaterialet till entreprenörer, men på grund av förseningar avslutades upphandlingen först i april 2018. Projektbolagen tillsammans med E.ON startade i slutet av 2016 en systemutredning i förväg för att vinna tid.

Parallellt arbetades det mellan projektbolagen och E.ON för att skriva nätanslutningsavtal, vilket blev klart i maj 2018. I avtalet planerades anslutning till den 31 oktober 2019, i och med det flyttades elanslutningen från den 30 juni 2019 vilket resulterade i att den inbyggda bufferten till igångsättningsiden i projektet var borta. Normalt kräver investerare och banker en buffert om 4 till 6 månader från idriftsättning av projektet till tillståndets igångsättningsstid, vilket skulle varit möjligt att uppnå med den ursprungliga planen, 30 juni 2019, men efter den slutligt informerade planen från E.ON, mot bakgrund av deras underleverantörers information, 31 oktober 2019, blev slutsatsen i maj 2018 att projekten inte skulle kunna igångsättas innan deadline den 15 november 2019. Risker blev för stora för investerare och banker.

De nya möjligheter som nätanslutningslån skulle medföra för att möjliggöra för projekt som var beroende av varandras anslutning att tillkomma är bra, men hanteringen tog för lång tid eftersom ingen hade tidigare erfarenhet av hanteringen. Dessa lån kan bara sökas av elnätsbolag. Komplexiteten av samordningen har gjort att det tagit tid.

Sammanfattning av Bolagets framförda synnerliga olägenheter

Bolaget har en del genomförda byggkostnader för följande åtgärder. Geotekniska borrhningar, konstruktion av internt elnät, vägdragningar, mängdberäkningar av vägar, betongfundament, inkopplingsstation. Byggnad av infartsväg samt förstärkning av huvudväg (16 km), väg mellan bergtäkt och huvudväg (2 km). Avverkning för bergtäkt och grävning av sedimenteringsanläggning. Avverkning för cirka 10 kranplatser och för cirka 8 km väg.

YTTRANDEN

Inkomna yttranden

Nedan följer en sammanfattning av inkomna yttranden.

Länsstyrelsen Västernorrland

Länsstyrelsen Västernorrland hänvisar till Mark- och miljödomstolens dom den 17 maj 2016 i mål nr M 9024-15 och prop.1981/82:130 s. 566 angående vad som är

giltiga skäl och synnerliga olägenheter. Vidare hänvisas till Mark- och miljödomstolens dom från den 9 juli 2018 i mål nr M 6365-17 angående arbetet med elanslutning.

Länsstyrelsen bedömer att de anläggningsåtgärder som genomförts inte är av sådan omfattning att de utgör giltiga skäl för förlängd igångsättningstid. Försenad tidplan för möjlig elanslutning bedöms utifrån bolagets beskrivning delvis ligga utanför bolagets rådighet. Det är dock inte tydliggjort vilka åtgärder bolaget vidtagit för att få till en möjlig elanslutning under de första fyra åren av tillståndstiden när frågan om nätförstärkningslån processats.

Om miljöprövningsdelegationen beviljar förlängd igångsättningstid anser länsstyrelsen att det ska föreskrivas ytterligare villkor vad avser lågfrekvent ljud. Länsstyrelsen anser också att villkoret om säkerhet ska ändras på så sätt att den ställs innan vindkraftverk uppförs, inte succesivt efter att vindkraftparker tagits i drift.

Sametinget

Sametinget avstyrker ansökan om förlängd igångsättningstid för Hocksjön. De skäl som Bolaget anför kan inte anses utgöra giltiga skäl. Bolaget har inte heller redovisat sådana synnerliga olägenheter som medför att Bolagets ansökan ska beviljas.

Sedan tillståndet vann laga kraft år 2012 har det skett många förändringar för samebyarna Raedtievaerie och Jijnjevaerie samt att erfarenheter om vindkraftverkens påverkan på renskötseln har byggts upp både med vetenskaplig och med traditionell kunskap. Renskötselns förutsättningar förändras hela tiden, från år till år, dels av andra markanvändare men också av klimatets förändringar. Samebyarnas flexibilitet är också avgörande för deras klimatanpassningsmöjligheter. Även erfarenheter och kunskap om komplexitet av villkor och följdproblem som uppstår kring villkor till skydd för renskötseln har byggts upp både hos samebyar och tillstånds/tillsynsmyndigheter. Sametinget anser därför att det bästa alternativet är att Bolaget ansöker om ett nytt tillstånd. Vilket också är motiverat av den tekniska utvecklingen. Det allmänna rennäringens intresset bör liksom samebyarnas enskilda intresse bedömas på nytt utifrån de kumulativa effekter som tillkommit sedan tillståndet beviljades. Sametingets bedömning tar stöd i aktuell forskning som visar att renarna undviker eller minskar sin användning av området där vindkraftparker har uppförts. Konsekvenserna är mer långtgående än vad som redovisats i miljökonsekvensbeskrivningar och påverkar även kommande generationer vilket i sig strider mot globala mål, Sveriges övergripande mål för miljöpolitiken och miljökvalitetsmålen.

Jijnjevaerie sameby

Samebyn yrkar i första hand att igångsättningstiden inte förlängs, i det fall miljöprövningsdelegationen avser att medge förlängning yrkar samebyn att tillståndet förenas med ytterligare villkor till skydd för rennäringen under anläggnings tiden.

Det finns några parker byggda och några tillstånd ytterligare att bygga i området så kartan ser annorlunda ut idag jämfört med då tillståndet prövades. Samebyns

2019-03-01

Dnr. 551-6217-18

2283-132

inställning generellt är att tillståndens igångsättningstid inte ska förlängas utan ny prövning mot de förutsättningar som råder idag.

Etableringsområdet är beläget nästan mellan befintliga vindparkerna Björkhöjden och Ögonfågeln. Björkhöjden och Ögonfågeln vindkraftparker har påverkat renarnas rörelsemönster genom att de väjer och grupperar sig och detta kunde inte förutses under de tidiga tillståndprocesserna.

Samebyns erfarenhet idag av de vindparker som byggts är att det pågår omfattande verksamhet i anläggningsområdet även vintertid, samt att anläggningstiden kan bli avsevärt mycket längre än Bolaget inledningsvis planerat. Vinterhjorden sprider sig på grund av undvikelseeffekter när man försöker använda vinterbeteslanden Halån och Fullsjön. Detta hanteras genom renskötarens sedvanliga arbete, men också med hjälp av skadeförebyggande åtgärder ålagda byggda parker. Det finns dock en skillnad mellan vad de skadeförebyggande villkor som redan finns kan hjälpa till med och samernas behov.

Samebyn föreslår att villkor om ekonomisk kompensation för extra arbete, helikopterkostnader, ett mobilt rengärde med tillhörande lastanläggning, sk lättvikts sil, och väv ska införskaffas till samebyn och vid behov foder under insamlingstiden till de renar som står och väntar under insamlingstiden.

Ångermanlands ornitologiska förening (ÅOF)

ÅOF förväntar sig att nya inventeringar av skyddsvärda fågelarter görs när tidsplanen förlängs med så pass många år. Detta gäller framförallt kungsörn, smålom, spelplatser för tjäder samt övriga rovfåglar.

Privatpersoner sammanställda yttrande

Privatpersoner emotsätter sig en förlängd igångsättningstid och föreslår att Bolagets ansökan om förlängd igångsättningstid ska avslås och att Bolaget ska ansöka om nytt tillstånd.

Det har framförts synpunkter angående uppförda och idriftsatta parkers ljud och med hänvisning till detta att vidare utbyggnad av angränsande parker borde förbjudas. Även synpunkter på metoden att mäta ljud har framförts med hänvisning till Conny Larssons forskning. Privatpersoner menar också att det finns tillräckligt med vindkraftverk i närområdet.

Det har också framförts åsikt om att samrådet för tillståndsansökan inte skulle varit tillräckligt.

Naturvårdsverket avstår från att yttra sig i ärendet.

Försvarmakten, Naturskyddsföreningen kansli Mitt och Svenska Kraftnät har inget att erinra.

Trafikverket hänvisar till ett tidigare yttrande gällande samråd inför ansökan om tillstånd.

Bolagets bemötande av yttranden

Nedan följer en sammanfattning av Bolagets bemötande.

Länsstyrelsen Västernorrland

Bolaget har hittills inte kunnat beställa en elnätanslutning eftersom detta endast varit möjligt om samtliga vindkraftsprojekt i området beställde elnätanslutning samtidigt. Eftersom projekten var i helt olika faser så blev denna samordning

tidsmässigt en stor begränsning och förtog också möjligheten för Bolaget att agera på egen hand i den frågan. Nedan lämnas en beskrivning av händelser av betydelse för elnätanslutning av Hocksjön Vindpark.

Samråd har tidigt, från 2008, skett mellan Statkraft SCA Vind II AB (SSVAB) och E.ON för att utreda möjligheter till nätanslutning av ett flertal projektområden som då var föremål för vindmätningar och projektering. Projekten låg i olika faser och när regeringen, för att möjliggöra effektiv anslutning av vindkraftparker i olika projektfaser, föreslog och genomförde möjligheten till nätförstärkningslån så ansökte E.ON att sådana skulle meddelas för återstående projekt i området som ej redan var anslutna, vilket inkluderade Hocksjön Vindpark. Då dessa lån var nya och SvK, som distribuerar och beslutar om lånen, inte hade färdiga rutiner för hanteringen så tog det relativt lång tid att komma fram med dessa. Dessa lån beviljades därför först 2016. Bolaget har dock inte ansökt om nätförstärkningslån och kan inte göra så heller. Den möjligheten har enbart nätbolag. Nätförstärkningslån har diskuterats mellan E.ON och SvK under perioden 2013 till 2016 (den 8:e april 2016 beviljades E.ON nätförstärkningslån av SvK för anslutning av projekten Isbillen, Björkvattnet och Hocksjön). Frågan om nätförstärkningslån har handlagts helt utanför Bolagets kontroll eller påverkansmöjlighet. Som framgår nedan så har dock Bolaget påverkats även av denna fördröjning eftersom anslutningen i området har planerats av E.ON för en samordnad anslutning av ett stort antal vindkraftparker till SvK stamnätspunkt vid Storfinnforsen. Frågan om nätförstärkningslån har därför påverkat Bolagets projekt tidsmässigt men inte ekonomiskt.

Redan 2014 påbörjades avtalsdiskussioner och projektering för nätanslutning av Hocksjön vindkraftpark då Bolaget, tillsammans med Eolus, Nordan Vind, Väktaren Vind och JP Vind, tecknade exploateringsavtal (den 9 december 2014) med SSVAB. Totalt omfattas i detta avtal 14 stycken vindkraftparker som alla är beroende av att samordnas av E.ON i dess regionnät med stationer och därefter mot SvK:s stamnätsstation i Storfinnforsen. Det är en avancerad planering av infrastruktur som handlagts av SSVAB, E.ON och SvK utan påverkansmöjlighet för Bolaget.

SSVAB har med grund i exploateringsavtalet tecknat avtal med E.ON för möjliggörande av anslutning av bland annat Hocksjön vindkraftpark.

E.ON har därefter, för att fullgöra förpliktelseerna i avtalet med SSVAB, tecknat avtal (nr 3243) med SvK den 7 april 2017 omfattande totalt 1450 MW. Detta avtal ersatte ett tidigare avtal med lägre effekt från 2009.

Med grund i avtal nr 3243 kunde E.ON efter projektering lägga fram ett avtalsförslag, med datering den 5 oktober 2017, till Bolaget med villkor för anslutning av Hocksjön vindkraftpark. Avtalsförslaget var villkorat av bl.a. att projekten Isbillen vind och Björkvattnet vind samtidigt skulle teckna avtal om anslutning senast den xx december 2017 och projekten, liksom avtalen var beroende av de andras förverkligande. I avtalet den 5 oktober 2017 anges därför bl.a. följande:

"i enlighet med vad ovan angetts i punkten [2.8] om att detta anslutningsavtal utgör en del av en större elnätsutbyggnad för att även ansluta andra vindkraftparker Nätägarens elnät i området, krävs för detta avtals giltighet

2019-03-01

Dnr. 551-6217-18

2283-132

att giltigt anslutningsavtal tecknats även mellan Nätägaren och övriga i utbyggnadsprojektet ingående aktörer [a, b och c] avseende de aktuella vindkraftsparkerna [x, y, z och å]. Sådana nätanslutningsavtal ska ha tecknats senast 2017-12-xx."

"om så inte har skett inom angiven tidpunkt ska istället nytt avtal om anslutning av den aktuella vindkraftsparken [ä] tas fram snarast möjligt med beaktande av bland annat de övriga anslutningar av vindkraftparker i området som då fortsatt är aktuella i ett gemensamt samordnat förfarande. Härmed avses främst de aktörer och vindkraftparker för vilka nätanslutningsavtal faktiskt tecknats inom den angivna tidpunkten ovan."

Eftersom inget av de angivna projekten vid utgången av 2017 gått till tecknande av avtal för nätanslutning så har Bolaget inte heller ensam kunnat teckna något sådant.

Sammantaget så har Bolaget deltagit i samtliga diskussioner om avtal för anslutning av vindkraftsparken och även följt upp svarstider m.m. för att nå ett avtal som skulle möjliggöra att byggnation skulle kunnat ske inom det ursprungliga tillståndets igångsättningsperiod.

Bolaget har i fortsatta diskussioner med E.ON fått bekräftat att det nu finns möjlighet att ta fram en ny nätutredning baserad enbart på de två projekt som nu närmar sig förverkligande, Björkvattnet och Hocksjön, för att därefter kunna erbjuda avtal för dessa. Avtal beräknas kunna tecknas för dessa projekt under våren 2019. Dessa avtal kommer inte vara villkorade av andra parkers eller varandras samtidiga avtalsbindning.

Enligt uppgifter från E.ON beräknas en nätanslutning av Hocksjön vindpark, vid en bindande beställning våren 2019, preliminärt kunna ske i början på år 2022.

Privatpersoner

Bolaget har förståelse för att en påverkan sker för boende i området. Det behövs också en fortsatt utbyggnad av fossilfri elproduktion för att uppfylla de åtaganden som överenskommits på miljö och energiområdena. Frågan har prövats vid tillståndprocessen och tillstånd har meddelats. Någon förändring av förhållandena har inte skett efter det att tillståndet meddelats.

Ljudfrågan har hanterats vid tidigare tillståndsgivning och uppföljning skall enligt tillståndet ske så att kravet på 40 dBA innehålls. Bolaget kommer också inom ramen för sitt egenkontrollprogram säkerställa att villkoren för ljudpåverkan följs.

Sametinget

Sametingets yttrande omfattas i de delar som avser Bolagets möjligheter att påverka tidpunkten för nätanslutning och den därmed sammanhängande tidsförskjutningen av projektet av vad som framgått under Bolagets bemötande av Länsstyrelsen Västernorrlands yttrande varför hänvisning sker till detta avsnitt.

Det har såvitt Bolaget känner till inte skett några förändringar i förhållandena för samebyarna Raedtievaerie eller Jijnjevaerie sedan tillståndet meddelades eller kan förväntas på de tre år som förlängningen skulle innebära. Någon ny bedömning är därför inte nödvändig. Miljöprövningsdelegationen har vid tillståndsgivningen

bedömt att en påverkan på rennäringen kommer ske men att denna inte är sådan att de utgör ett hinder som påtagligt försvårar rennäringens bedrivande.

Konsekvenserna som redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen vid prövningen är fortsatt relevanta och minst samma behov av fossilfri elproduktion föreligger fortsatt för att uppfyllnad av miljömålen skall kunna ske. Dessa mål har också bedömts nödvändiga att fylla för att minska den negativa klimatpåverkan som alltså fortgår.

Jijnjevaerie sameby

Det är Bolagets uppfattning att de villkor som tillståndet förenats med, villkor 21 samt U1, ger goda möjligheter att undvika och minska de negativa effekter som främst anläggandet av vindkraftparken kan medföra för samebyns verksamhet i området.

Vid det planerade samrådet inför anläggande och under den stipulerade prövotiden i U1 finns också goda möjligheter att ta hänsyn till rennäringens behov av åtgärder eller tillkommande ersättning. Sökanden anser att dessa frågeställningar har avgjorts på ett bra och öppet sätt i det gällande tillståndet på ett sätt som ger goda möjligheter att anpassa åtgärder och ersättningar till den situation som kan uppkomma. Bolaget har under beredningsprocessen uppfattat att bolaget har haft en god dialog med Jijnjevaerie sameby och har ingen anledning att anta att denna inte skulle fortsätta under anläggnings- och driftsfas.

Trafikverket

Trafikverkets synpunkter har hanterats i det att tillstånd meddelades. Dessa hänsynstaganden och åtaganden har fortsatt giltighet vid en förlängning av igångsättningstiden.

Svenska Kraftnät

SvK har ingen erinran mot att förlängning av igångsättningstid meddelas. Projektet är planerat för att tillgodose de säkerhetsaspekter och synpunkter som i skriften påminns om.

Försvarsmakten

Försvarsmakten har ingen erinran mot att förlängning av igångsättningstid meddelas.

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen har inga synpunkter på aktuell ansökan.

Ångermanlands Ornitologiska Förening

Bolaget är av uppfattningen att den korta tid som gått sedan tidigare undersökningar genomförts medför att något behov av ytterligare inventeringar eller undersökningar inte föreligger. Åtagandet enligt villkor 20 i tillståndet kommer naturligtvis att fullgöras. Det har, i enlighet med villkor U2 i tillståndet, löpande varje år genomförts rovfågelinventeringar som redovisats till länsstyrelsen.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket avstår från att yttra sig i ärendet.

MILJÖPRÖVNINGSDELEGATIONENS BEDÖMNING

Prövningens omfattning

Miljöprövningsdelegationen ska i detta ärende enbart pröva om det finns skäl att förlänga igångsättningstiden för det tillstånd till vindkraftpark som miljöprövningsdelegationen tidigare fattat beslut om. Miljöprövningsdelegationen ska inte göra någon förnyad prövning av tillåtligheten av verksamheten och kan alltså inte inom ramen för detta ärende upphäva eller ompröva grundtillståndet som sådant. Framställda yrkanden och invändningar med hänvisning till genomfört samråd inför tillståndsansökan och att den tillståndsgivna verksamheten inte är tillåtlig p.g.a. buller kan alltså inte prövas i detta ärende och ska därför avvisas.

Förlängning av igångsättningstid

Av 24 kap. 2 § miljöbalken framgår bl.a. att tillståndet förfaller om tillståndshavaren inte iakttar de bestämmelser som har meddelats i tillståndsbeslutet i fråga om vilken tid inom vilken arbetena ska vara utförda eller den tid inom vilken igångsättning ska ha skett. Om tillståndshavaren visar att denne har giltigt skäl för dröjsmålet eller att synnerliga olägenheter skulle uppstå om tillståndet förfaller, kan tillståndsmyndigheten förlänga tiden med högst tio år. Tillståndsmyndigheten får föreskriva nya eller strängare villkor efter vad som är skäligt. Ansökan om förlängning ska göras innan den föreskrivna tiden har gått ut.

Bedömningen

Ansökan om förlängd igångsättningstid kom in innan den föreskrivna tiden löpt ut. Förutsättningar finns därför att pröva frågan om förlängning av igångsättningstiden.

I prövningen har miljöprövningsdelegationen att ta ställning till om det Bolaget anfört är giltiga skäl för förlängning eller om synnerliga olägenheter uppstår om förlängning inte medges.

Bolaget har anfört att det skulle uppstå synnerliga olägenheter om tillståndet skulle förfalla. Bolaget har som skäl framfört att de genomfört en del byggnadskostnader, såsom konstruktioner och byggnationer. Med stöd av Mark- och miljööverdomstolens dom mål nr M 9024-15 bedömer miljöprövningsdelegationen att synnerliga olägenheter inte kan åberopas. Detta eftersom arbetet med vindkraftverken inte påbörjats.

Vad gäller frågan om giltiga skäl gör miljöprövningsdelegationen följande bedömning.

Mark- och miljööverdomstolen har i dom den 17 maj 2016, mål nr M 9024-15, prövat vad som kan vara giltiga skäl. Som giltiga skäl avses enligt domstolen huvudsakligen sådana som rent faktiskt hindrar ett uppförande av verksamheten. Av domen framgår vidare att "synnerlig olägenhet anses uppkomma först om företaget har utförts till en del (prop.1981/82:130 s. 566 och prop. 1997/98:45 del II s. 254). Då bolaget inte har påbörjat arbetet med vindkraftverken motiverar inte heller det att igångsättningstiden ska förlängas." Domstolen finner vidare att förändrad konjunktur och förhållanden om verksamhetens lönsamhet inte kan anses vara sådana omständigheter som med gällande lagstiftning utgör giltiga skäl för dröjsmål. Detta får i stället inrymmas i de företagsekonomiska risker som

normalt är förknippade med ett projekt. I Mark- och miljööverdomstolens dom från den 9 juli 2018, mål nr M 6365-17, framgår att sökanden måste visa att arbetet med elanslutningen påbörjats i tid och att fördröjningen beror på ett oförutsett hinder.

Utredningen visar att det har blivit oväntade förseningar p.g.a. att arbetet med elanslutningen tagit lång tid. Under åren 2012-2015 arbetade Regeringen med ett koncept kring nätförstärkningslån som skulle hjälpa till att bära den del av nätanslutningskostnaden som projektet inte skulle nyttja. Nätförstärkningslån är en tillfällig lösning som innebär att nätföretag under vissa förutsättningar kan få lån hos SvK. Lånen gäller för den del av nätförstärkningskostnaderna som kan underlätta möjlighet till framtida anslutning av ytterligare elproduktion i samma område. Ett sådant lån kan enbart sökas av nätbolagen.

Bolagets tillstånd vann laga kraft den 15 november 2012. Processen gällande nätförstärkningslånet började 2013. I april 2016 beviljades nätbolaget det aktuella lånet. Denna process uppges ha tagit lång tid på grund av att samordningen av flera vindkraftprojekt varit komplex och att förfarandet med ansökan om nätförstärkningslån var nytt för inblandade parter. Miljöprövningsdelegationen finner inte skäl att ifrågasätta Bolagets uppgifter i den här delen. Arbetet med elnätsanslutningen har i stor omfattning påverkat möjligheterna till genomförande av vindkraftsprojektet tidsmässigt och detta förfarande har legat utanför Bolagets kontroll. Miljöprövningsdelegationen bedömer mot den bakgrunden att Bolaget gjort vad som åligger dem vad gäller arbetet med elanslutningen. Utredningen visar också att Bolaget från 2016 och framåt har arbetat aktivt för att igångsättningen inte ska försenas ytterligare. Miljöprövningsdelegationen bedömer sammanfattningsvis att det finns giltiga skäl till förlängning av igångsättningstiden.

När det gäller det som anförts av Sametinget och samebyn instämmer miljöprövningsdelegationen i att forskningsläget har förändrats och att renskötseln fått nya erfarenheter om påverkan sedan tillståndet meddelades. Miljöprövningsdelegationen är, såsom det redogjorts för under rubriken Prövningens omfattning, förhindrad att pröva tillåtligheten vad gäller verksamhetens påverkan på rennäringsintresset. Nya förhållanden kan dock i vissa fall ha sådan betydelse att skälen till verksamhetens fördröjning inte borde leda till att ansökan om förlängning av igångsättningstiden beviljas. Miljöprövningsdelegationen anser inte att Sametingets uppgifter om ändrade förhållanden är av den omfattningen att de av Bolaget angivna skälen inte kan ligga till grund för förlängning av igångsättningstiden.

Bolaget har yrkat att igångsättningstiden ska förlängas till den 31 december 2022. Miljöprövningsdelegationen finner inte skäl att frågå Bolagets yrkande.

Villkor

Miljöprövningsdelegationen har med stöd av 24 kap. 2 § miljöbalken möjlighet att föreskriva nya eller strängare villkor efter vad som är skäligt. Miljöprövningsdelegationen anser att det med nedanstående motivering finns skäl att ändra villkor 2 och 12 samt fastställa det nya villkoret 24.

Villkor 2 - ekonomisk säkerhet

Miljöprövningsdelegationen anser att säkerhet för vindkraft ska ställas i sin helhet innan byggnation och uppförande av vindkraftverk påbörjas, vilket bl.a. överensstämmer med vad som framgår av Mark- och miljööverdomstolens dom den 27 augusti 2014 i mål nr M 9473-13. I det fall Bolaget avser uppföra parken i etapper kan säkerheten följa dessa och därmed ställas etappvis. Vindkraftverk med tillhörande fundament får dock inte uppföras innan säkerhet ställts för hela den etapp som de ingår i. Säkerheten ska justeras efter konsumentprisindex där år 2019 utgör bas.

Säkerheten per verk ändras för att motsvara dagens krav på och kunskaper om kostnader för efterbehandling. En säkerhet om 495 000 kronor per verk ska ställas innan respektive verk uppförs. Säkerheten motsvarar totalt 500 000 kronor per verk, med ett avdrag för den redan ställda inledande säkerheten om 250 000 kronor (ca 5 000 kr per verk). Säkerheten ska prövas och godkännas av miljöprövningsdelegationen. Föreligger behov av omprövning av säkerheten under tillståndstiden kan det ske även efter initiativ från tillsynsmyndigheten.

Den tidigare formuleringen kring formen av säkerheten tas bort, då denna begränsning inte tillämpas numera.

Villkor 12 - varningsskyltar m.m.

Villkoret ändras på det sätt att villkoret gäller under såväl anläggnings- som driftsfas, då det finns risker under båda dessa förhållanden. Till berörda samebyar, som kan vistas i området under väderförhållanden där risk för iskast finns, ska information ges direkt till berörda samebyar för att minimera riskerna.

Villkor 24 - lågfrekventa ljud

Störande ljud har en stor påverkan på människors hälsa genom att det exempelvis påverkar sömnen. Ostörd sömn är en förutsättning för att människor ska fungera bra både fysiskt och mentalt. Andra negativa effekter av oönskat ljud är stress samt försämrad koncentrations- och inlärningsförmåga.

Naturvårdsverket har uppdragit åt Karolinska institutet, Institutet för miljömedicin, att göra en sammanställning av kunskapsläget vad gäller exponering och hälsoeffekter av infra- och lågfrekvent ljud från vindkraftsanläggningar. Av kunskapssammanställningen framgår bl.a. att större vindkraftverk genererar förhållandevis mer lågfrekvent ljud än mindre vindkraftverk, även med hänsyn taget till total ljudnivå. Med allt större vindkraftverk kommer därför andelen lågfrekvensljud i vindkraftsbullret att öka något. Förutsatt att riktvärdet utomhus vid bostadens fasad, 40 dBA och Folkhälsomyndighetens riktvärden för lågfrekvent buller inomhus är uppfyllda är det dock inte troligt att allvarliga störningar till följd av lågfrekvent buller från vindkraft är att vänta i framtiden.

Miljöprövningsdelegationen anser att de nivåer som framgår av Folkhälsomyndighetens riktvärden för lågfrekvent buller inomhus innebär att olägenheter av betydelse inte uppstår och föreskriver ett villkor i enlighet med detta.

Miljöprövningsdelegationen anser att Bolaget inte visat att sannolikheten för störning i form av lågfrekvent buller är låg för aktuell vindkraftanläggning. Därför

föreskrivs ett villkor om att folkhälsomyndighetens riktvärden ska innehållas samt med angivande av hur kontrollen av villkoret ska ske.

Övrig bedömning gällande villkor

Rennäringsvillkor

I grundtillståndet har rennäringsfrågan satts under utredning. Miljöprövningsdelegationen bedömer att slutliga villkor för rennäringen bör fastställas på föreskrivet sätt efter utredningstidens utgång i den beslutade provotidsutredningen. Vad Sametinget och berörd sameby anfört i denna del föranleder inte någon annan bedömning. Yrkandet om ytterligare rennäringsvillkor ska därför avslås.

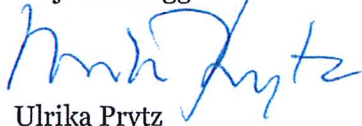
Fågelinventering

Rovfågel frågan sattes i tillståndet under utredning och under provotiden ska påverkan på rovfåglar kartläggas. Av utredningen ska framgå störningar på rovfåglar och förslag på villkor som kan föreskrivas. Miljöprövningsdelegationen instämmer i Bolagets bedömning och finner inte skäl att ändra föreskrivet villkor. Yrkandet ska därför avslås.

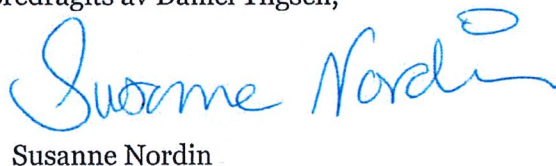
HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas till Östersunds tingsrätt, Mark- och miljödomstolen, se bilaga. Skrivelsen ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast den **5 april 2019**.

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Västernorrland. I beslutet har deltagit Ulrika Prytz, ordförande, och Susanne Nordin, miljösakkunnig. Ärendet har föredragits av Daniel Yngsell, miljöhandläggare.

Ulrika Prytz

Susanne Nordin

Bilaga:

Hur man överklagar till Östersunds tingsrätt, Mark- och miljödomstolen

Sändlista:

Sollefteå Kommun, kommun@sollefteå.se
Samhällsbyggnadskontoret i Sollefteå Kommun, samh.bygg@sollefteå.se
Sametinget, kansli@sametinget.se
Försvarmakten, exp-hkv@mil.se
Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se
Energimarknadsinspektionen, registrator@ei.se
Energimyndigheten, registrator@energimyndigheten.se
Svenska Kraftnät, registrator@svk.se
Naturskyddsföreningens kansli Mitt, mitt@naturskyddsforeningen.se
Ångermanlands Ornitologiska Förening, mikael@nordendahl.se
Trafikverket, trafikverket@trafikverket.se
Raedtievaerie Sameby, kicki.hbdl@biegga.com
Jijnjevaerie Sameby, info@jinje.se
Anders Nilsson, anders.pianist@gmail.com
Tore Björk m.fl., torebjork@gmail.com

Hur du överklagar till mark- och miljödomstolen

Om du inte är nöjd med miljöprövningsdelegationens beslut kan du **skriftligen** överklaga beslutet hos mark- och miljödomstolen. Ditt överklagande måste komma in till miljöprövningsdelegationen **inom tre veckor från den dag du anses ha tagit del av beslutet**.

För en part som företräder det allmänna gäller istället att överklagande ska ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Observera att du ska skicka eller lämna in överklagandet till vasternorrland@lansstyrelsen.se eller Miljöprövningsdelegationen/Länsstyrelsen Västernorrland, Miljöskyddsenheten, 871 86 Härnösand. Det ska du göra för att miljöprövningsdelegationen måste pröva om överklagandet kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare till mark- och miljödomstolen.

När anses du ha tagit del av beslutet

Beslutet delges via kungörelsedelgivning genom annonsering i lokalpress. Du anses därför ha tagit del av beslutet två veckor efter beslutsdatum. Om din överklagan kommer in för sent kan överklagandet inte tas upp till prövning.

Överklagandet ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas, ange beslutets datum och ärendets dnr
- hur du vill att beslutet ska ändras
- varför du anser att miljöprövningsdelegationens beslut är felaktigt
- dina kontaktuppgifter

Ytterligare upplysningar

Behöver du veta mer om hur du ska göra för att överklaga kan du ringa länsstyrelsen på telefonnummer 0611-34 90 00. Fråga efter den som varit föredragande i miljöprövningsdelegationens beslut.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.